

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 9

Tilleggsspørsmål nr.

Emne:

Oppskr. av:

(adresse):

Fylke:

Herad:

Bygdelag:

Gard:

G.nr. 141

Br.nr. 1032

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja. Er ført i 1883.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Lauving er berømt ^{SVAR} her på bygda for gammel tid. En kan vel si at det ophöste ved forrige verdenskrig.

For gammel var vel lauving alminnelig hvert år, men i tiden jeg husker var det i dårlige forår man laudet-til affårfor.

Det var meget kjævelatet man tok og da helst av asp. Dette blev berømt til hestene hele vinteren til natfor - eller 1/2 til 2 kjæ til hver hest.

Om morgenen var det da bare igjen noen få pinner av en fingers tykkelse. Ja og så bleimillen som var av bjørkekvist eller "vijv". Disse ville ikke hestene ha.

Til saien laudet man kjævelatet av bjørk og rogn. Det blev lagt i krubba eller også sat på staka på saivtallen.

Kua fik helst "harklauv". Dette blev harket med laudkniv slik, at en fik bare grønne kuaer. Da åt den alt sammen.

Når en foret med Haspelauv til hestene kan jeg huske, at det det blev en annen lukt av hestene, slik-at når man møtte en hest fra stall hvor Haspelauv bruktes

Kunne en kjørne denne lurt på lang lei.

Rispeleins var nok vist bare berust på småsteder med en kvi. Enda berustes "ærderleins" rispet og kort til grisens - når en kare har en gris.

2 Lauving kare en bit med efter slakter - altså Juli - August (Håvåula)

3 Redskapen var oks og lauvkniv - gjerne lavet av en gammel jern. Man kende høgt ved ved rata - "Kothaug" og "gannet". Det sidste helst med asp.

4 Dens spørsmål om "Kylletra" kan vel helst sammenlignes med "gav-asp". Dette var asp som som kappen var hugd av flere gange - med flere mellemrum. På Hedemarken blev også kjørka gannet men dette krav jeg ikke var berust på denne siden av Njøsen.

Gavaspens kunde vare op til 2-3 meter dit som den efter ganning hadde sat nye lappskud hvorved det kunne dannes en per krone inntil neste ganning om noen år.

5 Tøking av lauv: Dette forges på forskjellig vis. Hestlaug blev vist helst kjört i läven strass og saltet godt og brøstet godt sammen.

Kjærvelaus blev kjört i läven strass - for hver dag og "riist" på kjærelerua eller vrupå høikaggen eller på "hjeller". Når man ikke hadde slik plass i läven blev lauvet sat på sveis vsk og tørket för en kjörte dit ind.

Lauvstak kan jeg ikke huske var berust herover bygda.

Rekkinga var i 100 kjær

6 Her var transpansen alltid med høivoge, da en hadde noen ganske bra ueger i lungen der lauvet blev tatt.

Landsutøying har jeg for det meste foregått på det gamle england- tidligere ryddet til slåtteland med jå.-Naturlig veg. Da landsutøyingen ble ville lære sig på disse leiv det over og mer krattskog, for senere å gå over til skogs mark igjen. En ser mange steder i ulmar-ka- hvor det nå er granskog- små reis-kast (bleimåiser) Dette kan og være spor etter "Hakke-känder." Jeg hørte en gang en gammel lærer og bonde som forklarte dette navn stia, at det fra gamle tider var lagt snatt på visse jordbruksredskaper for hurt og det virket til at det blei "Hakke-känder." Høres utrolig.

9/ Høst- og skog delvis regnet for keddte laus

10 Klemelands er det lite av på Toten. I det hele kan en si, at landsutøyingen har gått meget tilbake i Njøstrakterne i den senere tid.

Det var jo en tid-omkring 1915-20 at vore folks-folk doserte den lære at landsutøyingen var landsutøyingens fiende!

11 og 12 Ukjent her.

13 En mand hegg og høvet kjerr og to kvinner, "kræit" eller "høvet."

14-15 Ukjent her.

13. Rakalåns. Dette er lite kjent her og har neppe vært kjent i mans minne. Det var nok et slags nød- for for lange siden. For en ca 70 år siden, da man enda hadde slåttenger (viltslåt) var det over været "Engerensking". Dette foregikk på den måte at kvin- dene raket med rive sammen forrige års laus- fall og beredte det.

Dette slutted ved århundresskiftet, eller noe for. Emne 10. Dette er helt ukjent på Toten og på flatbygdene i det NORSK ETNOLOGISK GRANSKING hele.